

NADBISKUPOVA HOMILIJA NA STEPINČEVO

(Zagreb, katedrala, 10. veljače 2000.)

Misna čitanja: Otk 7,9–17; 1 Pt 3,14–17; Iv 15,18–21

1. Papa Ivan Pavao II. poziva nas da u ovoj godini Velikoga jubileja, ispunjeni posebnom milošću, zanosno pjevamo zahvalni himan Ocu: *Te martyrur candidatus laudat exercitus*. I tumači da je to vojska onih koji su »oprali svoje haljine i ubijelili ih u krvi Jagančevoj« (Otk 7,14). Stoga će, piše Sveti Otac, »Crkva morati u svakom kutku zemlje ostati usidrena uz njihovo svjedočanstvo i ljubomorno čuvati njihov spomen«.¹ Svjedočanstvo mučenika svjedočanstvo je koje se ne smije zaboraviti, naglašava Papa.²

I mi smo se, braćo i sestre u vjeri, okupili večeras u našoj katedrali da ojačamo spomen i da se još jače usidrimo uz svjedočanstvo našega mučenika blaženog Alojzija Stepinca. Prije točno četrdeset godina, na današnji dan, zatočen u rodnome Krašiću, kardinal Alojzije Stepinac, zagrebački nadbiskup, blago je u Gospodinu predao svoju dušu Bogu. Od dana njegova ukopa u zagrebačkoj katedrali, 13. veljače 1960., njegov je grob, kako kaže naš kardinal Franjo Kuharić, sve do danas stalna meta velika i neprekinuta hodočašća. O stotoj obljetnici njegova rođenja,

¹ IVAN PAVAO II., *Otajstvo utjelovljenja (Incarnationis Mysterium)*. Bula najave velikog jubileja 2000. godine, KS, Zagreb, 1999., br. 13.

² Usp., *isto*, br. 13.

pretprošle godine, 3. listopada 1998., na udivljenje svega naroda Sveti Otac proglasio ga je blaženim u nacionalnome svetištu Majke Božje Bistričke. Ivan Pavao II. dao nam je time u blaženomu Alojziju Stepincu putokaz za hodočašće naše Crkve u treće tisućljeće. »Lik blaženog Alojzija Stepinca za sve predstavlja točku oslonca na koju valja upirati pogled da bi se njome nadahnjivali i na nju oslanjali.«³

2. Najviši oblik svetosti u Crkvi daju mučenici. Zato sveta Crkva Božja ne može biti doli Crkva mučenika. Naprosto ne može biti drukčije jer mučenici u pravome smislu riječi pripadaju Crkvi. Oni su njezin najbolji dio. Mučenici na najdosljedniji način izražavaju ljubav koja se daruje, ne tražeći ništa zauzvat. Oni nisu vezani samo uz prošlost u kojoj su živjeli. Naprotiv, mučenici Crkvu usmjeruju prema budućnosti. Oni prednjače u hodočašću Crkve tijekom vremena prema eshatonu. Mučenici su stalan poziv i izazov nama sada i ovdje, da nitko ne bi zaboravio Učiteljeve riječi: »Ako su mene progonili, i vas će progoniti« (Iv 15,20).

U mučeništvu Crkva nalazi svoju plodnost i životnost. Poznata Tertulijanova izreka »*Sanguis martyrum semen christianorum* – Krv mučenika sjeme kršćana« kratko i jasno izriče svu zakonitost i tajnu života i rasta Crkve. U svim povijesnim razdobljima crkvena njiva bila je otvorena za sijanje mučenika i cvjetanje kršćana.

³ IVAN PAVAO II., *Generalna audijencija u srijedu*, 7. listopada 1998.

U apostolskome pismu »Nadolaskom trećeg tisućljeća« Sveti Otac uspoređuje prva stoljeća kršćanstva s posljednjim stoljećem drugoga milenija: »Povijesni događaji vezani uz lik Konstantina Velikoga nikad ne bi bili mogli garantirati razvoj Crkve kakav se dogodio u prvom tisućljeću, da se to nije zbilježilo zbog sjetve mučenika i baštine svetosti koja je karakterizirala prve kršćanske generacije. Na kraju drugog tisućljeća, Crkva je ponovno postala Crkva mučenika. Progonstva vjernika – svećenika, redovnika i laika – proizvela su veliku sjetvu mučenika na različitim stranama svijeta.«⁴ Gotovo istim mislima proročki to opisuje naš Blaženik ovako: »Crkva je... tri stotine godina živjela pod zemljom u katakombama. Kad su pokopani zadnji progonitelji, onda je izašla napolje, na javu, da bude svima svjedok Božje moći, koja se krvlju poginulih svetih mučenika poslužila, da razmnoži kršćanstvo po svojoj zemlji. Tako će biti i iza ovoga progonstva: ne propast Crkve, nego njezin novi procvat na sve strane.«⁵

U tome smislu kršćanski mučenici dvadesetoga stoljeća predstavljaju velik znak nade za Crkvu na pragu trećega tisućljeća. O da bi Crkva Božja u hrvatskome narodu u vremenima koja joj predstoje bila ojačana vjerom i primjerom blaženoga Alojzija Stepinca i mnogobrojnih znanih i nepoznatih nesebičnih kršćana – biskupa, svećenika, redovnika, redovnica, Kristovih vjernika laika – koji su prihvatili da zajedno s njim plate teški danak tamnice, zlostavljanja, pa čak i krvi da bi hrabrim svjedočenjem sačuvali jedinstvo Crkve i branili njezinu slobodu.

⁴ IVAN PAVAO II., *Nadolaskom trećeg tisućljeća (Tertio millennio adveniente)*, KS, Zagreb, 1996. br. 37.

⁵ A. STEPINAC, *Pisma iz sužanjstva (1951–1960)*, Postulatura slugu Božjega Alojzija Stepinca Zagreb, Zagreb, 1998., str. 314.

3. Mučeništvo ne pripada prošlosti, kako su to možda neki htjeli dokazati svojim tvrdnjama. Izgleda čudno, ali je istinito da je stoljeće proklamiranih sloboda ujedno i stoljeće mnogih mučenika. Mučeništvo je stvarnost našega vremena i naših dana, kako naglašava Ivan Pavao II.: »Dvije tisuće godina od rođenja Kristova obilježene su trajnim svjedočanstvom mučenika. Nadalje, ovo stoljeće, koje je već na izmaku, imalo je brojne mučenike osobito zbog nacizma, komunizma i rasnih ili plemenskih borbi. Ljudi svih društvenih slojeva trpjeli su zbog svoje vjere plativši krvlju svoje prijanjanje uz Krista i uz Crkvu ili su proveli beskonačne godine u zatvoru ili su bili svega lišeni, jer nisu htjeli popustiti ideologiji koja se pretvorila u vladavinu okrutne diktature. S psihološkog stajališta mučeništvo je najrječitiji dokaz istinitosti vjere, koja čak nasilnoj smrti može dati ljudsko lice i očituje svoju ljepotu i u najokrutnijim progonstvima.«⁶

Papa nas poziva da u ovoj jubilarnoj godini ojačamo spomen mučenika koji su rječit znak istinitosti kršćanske ljubavi i da njihovo svjedočanstvo ne smijemo zaboraviti. Što znači ljubomorno čuvati i braniti spomen mučenika? To ne znači samo davati im liturgijsku čast i tražiti njihov zagovor u molitvama te diviti se njihovoj vjeri i ljubavi. Sveti Otac ide dalje i jasno kaže: »Divljenje njihovom mučeništvu neka se sjedini u srcima vjernika, sa željom da bismo mogli slijediti njihov primjer, s milošću Božjom, ako to prilike budu zahtjevale.«⁷ Naš Blaženik bio je uvijek spreman slijediti njihov primjer, kako je i sam Papa posvjedočio: »Njegova je smrt uzrokovana dugotrajnim patnjama,

⁶ IVAN PAVAO II., *Otajstvo utjelovljenja*, br. 13.

⁷ *Isto*.

koje je podnio: zadnjih je petanest godina njegova života bilo obilježeno neprekinutim nizom zlostavljanja posred kojih je odvažno izložio vlastiti život radi svjedočenja za Evanđelje i za jedinstvo Crkve.«⁸

4. Mučenik je onaj koji govori djelujući. Njegova riječ je njegov život, a smrt najviše svjedočenje. On je, naime, jedini koji nam omogućuje da razumijemo ljepotu kršćanske smrti ucijepljene u pashalni misterij. Mučenik je čovjek koji se ne predaje i koji zna ljubiti do kraja. Pred mučnikom nam nije dopušteno žaliti povijesni slučaj ni zazivati sretnije okolnosti. U mučeniku se susrećemo sa svjesnim izborom, jasnim i razboritim saznanjem da učenik ne može biti veći od svoga Učitelja te ako su progonili Njega, mogu progoniti i onoga koji Učitelja slijedi. Bez te svijesti vjera ne može doseći svoju zrelost. Zbog toga nitko tko ozbiljno uzima svoje kršćansko postojanje ne može misliti da mu mučeništvo ne pripada.

Mučenic je svjedok ljubavi. Mučenik objašnjava što je ljubav prema Kristu. On naviješta evanđelje dajući svoj život iz ljubavi. Mučenik predstavlja najizvrsniji izraz dosljednosti kršćanskoga života. Njegova se snaga sastoji u neslomljivoj sigurnosti da vjeru treba uzeti ozbiljno, da istina Radosne vijesti ima zaista konačni smisao i da vrijedi ići ususret podnošenju nasilja radije nego se odreći ljubavi, jedinoga pravog kriterija koji može promijeniti svijet.

⁸ IVAN PAVAO II., »Bit ćete mi svjedoci«. Govori za vrijeme pastoralnog pohoda Hrvatskoj od 2. do 4. listopada 1998., KS, Zagreb, 1998., str. 16.

Mučenik je znak te najveće ljubavi, koja sadrži sve vrijednosti. Nema veće ljubavi od onoga koji »život svoj polaže za svoje prijatelje« (Iv 15,13). Mučenikov život izražava uzvišenu Isusovu riječ izgovorenu na križu: »Oče, oprosti im, ne znaju što čine« (Lk 23,34). Logika kršćanskoga mučeništva jest dati život iz ljubavi; iz ljubavi prema Kristu, prema braći i sestrama, prema Evanđelju, prema istini. Životopisac kardinala Stepinca svjedoči: »Nije se našlo ni u Vranekovićevu dnevniku ni u drugim dokumentima da bi ikad Kardinal kazao koju riječ žalbe protiv onih koji su ga progonili. Naprotiv, u različitim je zgodama naglašavao zapovijed Kristovu da smo dužni ljubiti i svoje neprijatelje i moliti se za one koji nas mrze i progone.«⁹

5. Ivan Pavao II. u enciklici »Vjera i razum« smješta mučeništvo u kontekst razmišljanja o istini: »Mučenik je, naime, najcjelovitiji svjedok istine o postojanju. On dobro zna da je pred Kristom Isusom pronašao istinu o svom životu, čiju mu sigurnost nitko ne može odnijeti. Ni bol, ni okrutna smrt ne mogu ga odvojiti od istine koju je otkrio u susretu s Kristom. Eto razloga zbog kojega svjedočanstvo mučenika sve do današnjega dana izaziva divljenje, pronalazi slušatelje i uzima se kao primjer.«¹⁰

⁹ A. BENIGAR, *Alojzije Stepinac, hrvatski kardinal*, Glas Koncila – Hrvatska franjevačka provincija sv. Ćirila i Metoda, Zagreb, 1993., str. 706.

¹⁰ IVAN PAVAO II., *Vjera i razum (Fides et ratio)*, KS, Zagreb, 1999., br. 32.

Mučenik je, dakle, izazov čovjeku da postane svjestan svoje biti, da potpuno iskuša svoju tako željenu slobodu te shvati da se zaista iz ljubavi može umrijeti. U svome obrambenom govoru na sudu, 3. listopada 1946., kardinal Stepinac kaže: »Ja sam za svoje uvjerenje sposoban podnijeti ne samo ismjehtavanje, prezir i poniženje, nego, jer mi je savjest čista, pripravan sam svaki čas umrijeti.« U blaženomu Alojziju Stepincu susrećemo se sa životom onoga koji ljubi do te mjere da je dao sama sebe do smrti. Ta spoznaja postaje iskustvo koje se ne zaboravlja jer u njemu vidimo ostvaren smisao kršćanskoga života i postojanja.

Blaženi Alojzije je svjetionik na putu našega života koji nas poziva na nasljedovanje Krista. »Sveci su bez razlike«, kaže blaženi Alojzije, »u odnosu prema ljudima na zemlji ono, što je i svjetionik na obali mora u odnosu prema lađama. Pokazuje im po noći put da se ne razbiju o klisure. Istina, najbolji svjetionik je sam Isus Krist... Ali iako je Isus Krist sam po sebi dovoljan, htio je ipak da bude mnogo drugih manjih svjetionika, koji će svijetliti svojim primjerom i pozivati ljude sa sv. Pavlom apostolom: 'Budite sljedbenici moji, kao što i ja Kristov'!¹¹ Amen.

¹¹ J. BATELJA – C. TOMIĆ (prir.), *Alojzije kardinal Stepinac, nadbiskup zagrebački. Propovijedi, govori, poruke (1941–1946)*, AGM, Zagreb, 1996., str. 52.